

провину. «Фізичного впливу» він зазнав не вперше: за три роки до того, напередодні процесу над Миколою Вороним, його побили представники спецслужб, переламавши ребра. Вже навесні 1937 трибунал Київського військового округу засудив Аркадія Добровольського до 7 років ув'язнення і 5 – позбавлення політичних прав. У титрах до фільму «Трактористи» його прізвище не вказали – лишився тільки Євгеній Помещиков, який, за певними свідченнями, лише вичитував рукопис сценариста³. Так чи інакше, ім'я митця, який за фальсифікованим звинуваченням відбував покарання на «Дальбуді» в Колімі, намагалися стерти. Каторга на далекому сході росії не закінчилася по завершенню строку. Влада накинута йому 10 років позбавлення волі, тепер за вірш «Мудрий кролик»⁴.

У таборах він валив ліс, працював фельдшером, був директором хлібопекарні. А ще вчив мови із засудженими «шпигунами»: Пітером Демантом родом з Австрії та військовим розвідником Манфредом Штерном, який народився у Чернівцях. Це дозволило Аркадію після звільнення перекладати на українську художні твори з англійської, французької і польської мов⁵.

Аркадій Добровольський зміг повернутися в Україну лише 1959-го, у віці 48 літ, після 22 років ГУЛАГу. Дисидент Микола Руденко у книзі «Найбільше диво – життя. Спогади» писав, що не наважувався питати в Аркадія про пережите в концтаборах, звідки той повернувся з епілепсією. Однієї ночі Руденко допоміг другові під час жакливого епілептичного нападу, довізши його до київської лікарні з Ірпеня⁶. Незабаром після повернення кінематографіст знайомиться з Ліною Костенко на Київській кіностудії ім. О. Довженка – разом вони працюють над сценарієм «Перевірте свої годинники» про загиблих поетів Другої світової. На жаль, режисер-дебютант Василь Ілляшенко не впорався із завданням, тому фільм за решту коштів зняв Леонід Осика під назвою «Хто повернеться – долюбить», відійшовши від сценарію. Ліна Костенко відмовилася від авторства.

Аркадій Добровольський, на жаль, не дожив до 60. Захворівши, він потрапив до лікарні, в якій зламав шийку стегна. Помер кіносценарист 10 червня 1969 у Києві, де і похований.

³ Олександр Горобець. Гулагівська одісея творця культових радянських кінострічок. Gazeta.ua, 2015. Режим доступу: <https://gazeta.ua/blog/48483/gulagivska-odiseya-tvorcu-kultovih-radyanskih-kinostrichok>

⁴ З порога смерті: Письменники України – жертви сталінських репресій / Упоряд. О. Г. Мусієнко; Авт. кол.: Бойко Л. С., Брюховецький В. С., Зуб І. В., Ільєнко І. О., Ковалів Ю. І., Мельник В. О., Микитенко О. І., Музика В. Д., Мукомела О. Г., Мусієнко О. Г., Наєнко М. К., Никанорова О. І., Переїденко О. Я., Погребенник Ф. П., Полянкер Г. І., Сорока М. О., Хорунжий Ю. М., Юткін В. Вип. 1. К. Радянський письменник, 1991. С. 158–160.

⁵ Олександр Горобець. Гулагівська одісея творця культових радянських кінострічок...

⁶ Микола Руденко. Найбільше диво – життя. Спогади. – Київ: Едмонтон; Торонто: КІУС, 1998. 560 с. Цит. за: Черкаська Ганна. Аркадій Добровольський. Деякі аспекти приреченого владою на забуття автора сценарію к/ф «Трактористи». UAHistory, 2016. Режим доступу: https://uahistory.com/topics/famous_people/4264

Їхня робота – справжнє служіння суспільству

Співробітники інформаційної агенції Associated Press – український документаліст та відеограф Мстислав Чернов, фотограф Євген Малолетка, продюсер Василиса Степаненко та кореспондентка Лорі Гіннант (Lori Hinnant) – удостоєні Пулітцерівської премії 2023 року в найпрестижнішій номінації «За служіння суспільству» (For public service). Під час облоги Маріуполя російськими окупантами навесні 2022 року Чернов, Малолетка та Степаненко були єдиними представниками західних ЗМІ, які стали свідками того, що відбувалося у місті. Зокрема, вони опублікували репортаж із маріупольського пологового будинку, який потрапив під російський обстріл.

Судовий позов проти Кабінету Міністрів України

Національна спілка кінематографістів України подала позов проти Кабінету Міністрів України. Предметом стала постанова Кабміну №203 від 07.03.2023 про подовження повноважень чинного складу Ради з державної підтримки кінематографії. Остання з'явилася після того, як Держкіно України поза межами своїх повноважень внесло на розгляд Кабміну проєкт такої постанови. Звернення до Кабміну підписала перша заступниця голови Держкіно Юлія Шевчук, котра за законом не має відповідних повноважень.

Позов від імені НСКУ подала юридична компанія Axon Partners. У відповідь на адвокатські запити Держкіно пояснило проєкт нібито неможливістю провести конкурс через воєнний стан. Це викликало протести кіноспільноти. За інформацією від Української Кіноакадемії, є підстави для скасування постанови, а саме:

1. Постанова Кабміну суперечить ст. 9(1) Закону України «Про державну підтримку кінематографії в Україні», який імперативно визначив, що повноваження Ради припиняються автоматично після закінчення дворічного строку, а одні і ті ж особи не можуть бути членом Ради два терміни;
2. Держкіно не мало повноважень подавати проєкт цієї постанови самостійно, а повинно було зробити це через Міністра Кабінету міністрів – Олега Немчінова, який, втім, не погодив та не підтримав проєкт цієї постанови;
3. Постанова прийнята без обов'язкових консультацій та обговорень з громадськістю. А їхня відсутність суперечить постанові КМУ про проведення консультацій з громадськістю;
4. Держкіно не обґрунтувало і не довело, як саме воєнний стан впливає або зумовлює неможливість проведення конкурсу настільки, що потрібно обмежувати права громадськості та спільноти.

Термін повноважень чинного складу Ради сплив 31 березня 2023 року. Всі її рішення, прийняті після нього, відповідно до законодавства, вважаються нелегітимними. Судове засідання в Київському окружному адмінсуді відбудеться 29 червня 2023 р.

«Азовсталь. Голоси»

Вистава з такою назвою відбулася в столиці 20 травня, на роковини виходу українських військових з «Азовсталі». За словами авторки ідеї, співзасновниці ГО «Інститут культури України» Марини Соботюк, минулого року в неї виникла ідея створити такий театральний перформенс у відповідь на запит на інформацію

про мужність та силу героїв «Азовсталі». Втілює ідею колектив на чолі з режисеркою Валерією Демченко. «Азовсталі. Голоси» вже показано в Більбао (Іспанія), в Празі та для представників ООН у Женеві. Вистава – це історія про захисників, які 86 днів стримували російський напад в Маріуполі. Рік тому вони прикували увагу всього світу, а сьогодні за допомогою театральної вистави актори говорять їхніми «голосами». За рік до України вдалося повернути близько 500 захисників «Азовсталі», ще близько 2 000 досі перебувають у російському полоні.

Мистецька премія «Київ – 2023»

25 травня у Музеї історії Києва мистецьку премію «Київ» вручили новим лауреатам. У галузі театрального мистецтва – премією «Київ» ім. Амвросія Бучми відзначено актора театру і кіно, народного артиста України Євгена Нищука за ролі Михайла Гурмана в «Украденому щасті» за І. Франком (2020), Крістіана де Невільєта у виставі «Сірано де Бержерак» за Е. Ростаном (2020), Альфредо Трапса у виставі «Аварія» за Ф. Дюрренматтом (2021). У галузі кіномистецтва премію «Київ» ім. Івана Миколайчука отримала режисер і оператор Єва Джишиашвілі за документальний фільм «Плай» (2021) і режисер, продюсер, заслужений діяч мистецтв України Володимир Мула за документальний фільм «Юкі» (2020). Нагороди вручив мер міста Віталій Кличко.

Молитва за визволення України від російських загарбників

Наприкінці травня Головнокомандувач ЗСУ Валерій Залужний опублікував у своєму Facebook мотиваційний відеоролик напередодні контрнаступу Сил оборони України і заявив, що прийшов час повертати своє. Українські військовослужбовці, в тому числі актор і воїн Володимир Ращук, читають молитву за визволення України від російських загарбників. Відеоролик вийшов у межах кампанії з інформаційної підтримки Збройних сил України. «На його створення авторів надихнула Молитва українського націоналіста, написана Осипом Мащакком у 1920-х роках майже 100 років тому. Але текст тут зовсім інший. Це Молитва

за визволення України. З цими словами та думками наші героїчні воїни йдуть у наступ, щоб звільнити Україну від російських окупантів і підняти Прапор Перемоги», – зазначив Залужний у публікації. Ролик створили на волонтерських засадах українські компанії та митці. <https://prm.ua/blahoslovit-nash-rishuchyynastup-zaluzhnyy-zapysav-zvernennia-doukrajintsv/>

В Івано-Франківському драмтеатрі показали виставу «Дзяди»

27–28 травня відбулася прем'єра вистави за поемою Адама Міцкевича. На пресконференції генеральний директор-художній керівник Івано-Франківського національного театру ім. І. Франка Ростислав Держипільський зазначив: «Ми розпочинаємо прем'єрою нову і серйозну сторінку в історії нашого театру. Вперше в історії українського театру відбудеться постановка одного з найбільш знакових для польської літератури і культури твору Адама Міцкевича «Дзяди». Він зауважив, що театр, кінематограф, музика і література залишаються нині своєрідною лазівкою для «руського міра», якою цей «мір» намагається проникати у мізки європейців. Поема «Дзяди» є антиросійською і написана тоді, коли Росія вивозила до Сибіру українських і польських митців.

«Іван і Марта»

8 червня новий фільм режисера Сергія Буковського «Іван і Марта» показали на закритті 20-го Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA. Стрічка розповідає про життя українського дисидента, письменника-шістдесятника та літературознавця Івана Дзюби та його дружини Марти. Автор фільму зосередився на житті Марти Володимирівни, починаючи з її родинного гнізда на Львівщині. Вона розповіла про знайомство з Іваном Дзюбою, про випробування, що випали на їхню долю. Її тихий голос, спокійна, сповнена почуття гідності вдача переконує, як багато вона віддала своєї доброї енергії, аби Іван Михайлович відбувся як видатний учений, глибокий дослідник української літератури. За словами режисера, робота над фільмом про подружжя Дзюб почалася восени 2018 року.

Головний редактор
Брюховецька Лариса
Заступник головного редактора
Канівець Анастасія
Редколегія
Бобовський Славомір (Польща)
Буковський Сергій, Газда Януш (Польща),
Гладій Григорій (Канада),
Гайдабура Валерій, Скуратівський Вадим,
Пілухський Ярослав, Чміль Ганна
Редакція
Котенок Вікторія, Швець Юлій, Ямборко Ольга
Літредатор Канівець Анастасія
Комп'ютерна верстка Брюховецька Оксана
Інтернет-версія Копитова Ольга

Здано на виробництво
26.06.2023 Формат 60x84 1/8. Папір офсетний.
Умовн. друк. арк. 7,46. Умовн. фарб. відб. 9,32.
Обл.- вид. арк. 5,17. Ціна 28 грн.
Зам. № 26.06.2023
Віддруковано в типографії 75Ц
03067, м. Київ, вул. Олексія Тихого 84.
Тел. +38 (044) 592 13 49.

Редакція журналу «Кіно-Театр»

Адреса редакції:
04655, м. Київ, вул. Г. Сковороди, 2, НаУКМА,
корп. 1, к. 216. Телефон редакції: 425-60-96.
e-mail: ktm@ukma.edu.ua
web-site: <http://www.ktm.ukma.edu.ua>

Автори (№4, 2023)

Лариса Іванишина – кінокритик
Юрій Радіонов – актор, режисер
Лариса Наумова – кандидат філософських наук, доцент КНУТКІТ ім. І. Карпенка-Карого
Олена Бондарева – театрознавець
Валентина Грицук – театрознавець
Вікторія Котенок – театральний критик
Лариса Брюховецька – кінознавець
Анастасія Канівець – кінознавець
Юлій Швець – театральний і кінокритик
Олександр Саква – театрознавець
Ольга Ямборко – мистецтвознавець, кандидат мистецтвознавства
Олена Новікова – історик, фестивалний оглядач
Владислав Таранюк – письменник, перекладач, журналіст
Ольга Устинова – студентка НаУКМА

Архів журналу «Кіно-Театр» на eKMAIR (pdf) 1995 – 2004, 2017 +
<http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/4461>

Передплату журналу «Кіно-Театр» за межами України закордонні читачі можуть здійснювати через сайт ДП «Преса» www.presa.ua